

UDSTILLING UDEN MOTIV

På Gl. Holtegaard serveres modernisme i inciterende samtidskunstnerisk finish. Men trods et hovednavn som Fernand Léger og en lækker indpakning undrer man sig over, hvad udstillingen 'Mécanique Moderne' egentlig vil

Kunstkritik Rune Gade

Hatten af for Gl. Holtegaards ambitionsniveau, som i mange år har ligget helt i top. Med udstillingen *Mécanique Moderne* bekræfter institutionen endnu en gang, at den ikke stiller sig tilfreds med alene at vise samtidskunst, som ellers er Kunsthallernes primære område. Gl. Holtegaard ønsker også at skabe nærmest museale udstillinger, der griber et historisk materiale og bearbejder det med forskningsmæssig tyngde.

Mécanique Moderne viser værker fra begyndelsen af det tyvende århundrede af tre malere: danske Franciska Clausen, franske Fernand Léger og svenske Gösta Adrian-Nilsson, kaldet GAN. Værkerne af de tre foldes ud i en scenografi, som en fjerde kunstner står bag, nemlig den nulevende skulptør Maiken Bent. Det er imidlertid uklart, hvorfor det netop er disse tre – fire – kunstnere, der bliver vist.

1920'ernes Paris danner ganske vist en form for klangbund og forklaringsramme omkring sammenstillingen af værkerne i *Mécanique Moderne*. Den franske hovedstads kosmopolitiske og energibrusende atmosfære i perioden efter første verdenskrig gjorde den som bekendt til et globalt centrum for de kunstneriske avantgarder. Det er derfor ikke underligt, at også udstillingens tre kunstnere skulle krydse hinandens veje i netop Paris.

Sammen med Amédée Ozenfant etablerede Fernand Léger i 1924 Académie Moderne på Montparnasse og blev en indflydelsesrig lærer på skolen. Her underviste Léger også en række danske kunstnere, blandt andre Franciska Clausen. GAN var ikke en del af undervisningen på Académie Moderne, men han mødte allerede i 1920 Léger ved flere lejligheder, og de to satte pris på hinandens værker. Det er alt sammen velbeskrevet kunsthistorie.

Forbindelser og forskelle

Der er således masser af belæg for, at de tre hovedpersoner på Gl. Holtegaards udstilling har mødt hinanden, og at den ældre Léger fungerede som henholdsvis en underviser og inspirator for GAN og Franciska Clausen. Kunsthistoriker Inge Lise Mogensen Bechs indsigtfulde og velskrevne katalog-

bidrag demonstrerer desuden, at GAN var i besiddelse af fotografiske afbildninger af Franciska Clausens malerier og dermed helt evident var optaget af hendes motivverden. Hvor forbindelserne mellem Léger og hans elever, herunder Franciska Clausen, er temmelig velkendte, er relationen mellem GAN og Clausen mindre belyst i kunsthistorien. Gl. Holtegaards udstilling er især på dette punkt original.

Der henvises naturligvis til kunstnernes møder og påviselige forbindelser i udstillingen, men dens hovedærinde er egentlig snarere at indkredse stilistiske, tematiske og formelle ligheder og nuanceforskelle mellem de tre – alt det, som faktisk kan iagttages i de udstillede værker. Her peges for eksempel på stilistiske markører fra dadaismen, kubismen, futurismen og surrealismen. Det gøres gennem tematiske og periode-mæssige opdelinger af værkerne, så man på samme tid bliver indført i kunstnernes kronologiske udviklinger og emnemæssige, formalistiske eller stilistiske sammenfald.

Udstillingen er heldigvis ikke ledsaget af store kuratoriske postulater, men heller ikke mange deciderede hovedværker fra kunstnernes hænder. Til gengæld gør udstillingen en dyd ud af at sætte de tilvejebragte værker, herunder interessante skitser og forlæg, i spil på forskellige måder. Det giver publikum adgang til selv at vurdere, hvordan værkerne er forbundne ikke blot

'Mécanique Moderne' veksler lidt mellem alle forklaringsmodellerne, men forsømmer præcist at formidle, hvorfor netop dette modernistiske trekløver – tilsat en samtidskunstner – er relevant og aktuelt

med hinanden, men også med den tid, de er rundet af.

Smykkeskrin

Samtidig foretager udstillingen et aktualiserende greb via Maiken Bents scenografiske bidrag, som ikke blot indvirker kraftigt på de tre hovedpersoners værker med stemningsfyldte og atmosfæriske farvesætninger af vægge, gardiner og gulvtæpper, men også trækker visse tematiske forbindelser fra en hundrede år gammel maskinæstetik til Maiken Bents egen fascinerende brug af værktøjer og redskaber fra sømands- og håndværksverdenen.

Grebet med at invitere en samtidskunstner til at udarbejde en udstillingsscenografi har Gl. Holtegaard tidligere anvendt, men Maiken Bent gør det uovertruffent. Hendes gennemgribende og gennemførte omskabelse af salene til en art indre smykkeskrin, bløde og beskyttende, er nænsomt farvesat under hensyntagen til de udstillede billeders farver, så hele kunsthallen forekommer at være skabt specifikt til denne udstilling.

Med sine tre kunstnere og tre stilistiske dialekter kommer udstillingen også til at pege på en grundlæggende kunsthistorisk problemstilling i modernismen, nemlig dilemmaet mellem påvirkning og originalitet. Kunstnerne er påvirkede af hinanden, af deres omgivelser, af tidens takter, af åndshistorien. Men de er også sig selv nok og indskrives i en kunsthistorisk kanon i kraft af deres selvstændige og særegne forvaltning af en kunstnerisk praksis.

Kunsthistorien udfolder sig som begge dele på én gang. På den ene side en påvirkningshistorie, som vægter sammenhænge, afsmitninger, gentagelser, parafraseringer og citationer. På den anden side en kontinuitet og mesterfortælling, der betoner det personlige, unikke og særprægede, som adskiller den ene fra den anden.

Ikke helt i hak

I denne udstilling er Fernand Léger hovednavnet og 'mesteren', både på grund af hans kanoniserede position i kunsthistorien og hans rolle som den ældre og mere etablerede læremester for de to øvrige. Men selv om der er fine arbejder af Léger med på

Mécanique Moderne, er det især Franciska Clausens vedholdende radikale undersøgelser af billedfladens mulighedsrum, der gør indtryk. GAN's værker er egentlig markant forskellige fra de andre to kunstnere i kraft af GAN's dyrkelse af en futuristisk dynamik og hyppige inkorporering af selvbiografiske elementer.

Frem for definitivt at påvise uopdagede sammenhænge, er *Mécanique Moderne* derfor mest af alt en udstilling af kunsthistoriens forklaringsproblemer. For hvad er

det egentlig, der udstilles, når man hænger kunstværker op på en væg, den ene kunstner ved siden af den anden? Er det kunstværket i sig selv, kunstværkets særlige kvaliteter i sammenligning med et naboværk, kunstværkets biografiske forankring, kunstværkets periodetilknøytning, kunstværkets samtale med andre værker på tværs af tid, dets stilistiske karakter, dets tematiske indhold, dets særpræg?

Mécanique Moderne veksler lidt mellem alle forklaringsmodellerne, men for-

sømmer præcist at formidle, hvorfor netop dette modernistiske trekløver – tilsat en samtidskunstner – er relevant og aktuelt. Den åbenlyse fascination af maskiner og teknologi, som udstillingens værker demonstrerer, er næppe genkendelig i dag, hvor industrialiseringens delagtighed i klimakrisen er så sørgeligt evident.

Vækstbegejstring viger i disse år for bæredygtighed, og her har kunstindustrien også et stort ansvar at forvalte. Noget i mekanikken falder således i sidste ende ikke

helt i hak. På trods af tårnhøje ambitioner, fine værksammenstillinger og en smuk scenografi efterlades jeg med indtrykket af en lidt vilkårlig kuratering indfattet i en eksorbitant scenografi.

runegade@hum.ku.dk

'Mécanique Moderne'. Franciska Clausen, Fernand Léger & Gösta Adrian-Nilsson. Gl. Holtegaard. Holte. Indtil den 9. januar 2022.

Øverst til venstre: Fernand Léger: 'Femme au miroir' (1920). Moderna Museet, Stockholm.

Øverst til højre: Gösta Adrian-Nilsson (GAN): 'Bains' (1923). Canica Kunstsamling, Oslo.

Nederst til højre: Franciska Clausen: 'Skruen' (1926). Museum Salling kunst.